

Slovenski dom

Štev. 229.

V Ljubljani, ponedeljek 10. oktobra 1938.

Leto III

Razgovori med ČSR in Madžarsko v Komarnu

Slovaki, uradni zastopniki republike, odločno branijo svojo zemljo - Madžari dvomijo v uspeh pogajanj in obetajo nov sestanek velesil

Komarno, 10. oktobra. m. Po sporazumu med češkoslovaško in madžarsko vlado sta se snoci v Komarnu sestali češkoslovaška in madžarska mešana komisija zaradi ureditve vprašanja madžarske manjšine na Češkoslovaškem. Madžarska delegacija je dospela v Komarno z ladjo »Sofija«, ki se je vsidrala na madžarski obali. Zastopstvo vodi zunanji minister Kanya, dodeljen mu je pa še prosvetni minister Teleky, znani zemljepisec in bivši zunanji minister ter še 20 drugih članov. Nekoliko pozneje je prispelo zastopstvo češkoslovaške republike. V njem so izključno sami Slovaki. Vodi jih predsednik slovaške avtonomne vlade minister dr. Tiso, v njem sta pa tudi še minister Turčanski in Borgalo, šef kabineta v češko-slovaškem zunanjem ministrstvu, dalje opolnomočeni minister Krno, general Viest in 19 drugih strokovnjakov.

Obe zastopstvi sta se prvič sestali snoci ob 19. Pogajanja potekajo v slavnostni dvorani občinskega doma v češkoslovaškem delu Komarna. Politični krogi od izida konference ne pričakujejo zadovoljivih uspehov zaradi vedno večjih zahtev madžarske vlade. Že v začetku konference so zvedeli od madžarskega zastopstva, da bo Madžarska odločno zahtevala simbolično zasedbo češkoslovaškega Komarna in vseh okoliških krajev. Madžarsko zastopstvo je zahtevalo, da madžarske čete že danes na vse zgodaj zasedejo ta mesta. Iz češkoslo-

vaškega zastopstva pa so tudi že pred začetkom konference izvedeli, da bo češko-slovaška delegacija načela na konferenci tudi vprašanje slovaške manjšine na Madžarskem ter zahtevala tudi razpravo o njem. Madžarsko zastopstvo stoji na stališču, da je treba vprašanje madžarske manjšine reševati tako, kakor sudske vprašanje.

Madžarska delegacija bo v imenu svoje vlade zahtevala tudi to, da se izvede plebiscit na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji. Razen tega zahtevajo Madžari, da madžarske čete takoj simbolično zasedejo več važnih mest na slovaškem ozemlju ob madžarski meji. Med drugim hočejo Madžari zasedeti mesta Bratislavo, Komarno, Lučence, Košice in Mukačevo. Konferenca obeh zastopstev je trajala pozno v noč. Nade na sporazum so majhne in to zaradi pretiranih madžarskih zahtev.

Poročilo o madžarskih zahtevah na zasedanju mešane češkoslovaško-madžarske komisije je izzvalo v Pragi ter v vsej češko-slovaški javnosti največje presenečenje. Te madžarske zahteve smatrajo za nemogoče in nesprejemljive. Po poročilih, ki jih je iz Komarna dobila praška vlada, Madžari zahtevajo plebiscit v Slovaki in Podkarpatski Rusiji ter takojšnjo zasedbo več zelo važnih mest na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji.

Predsednik vlade in vršilec dolžnosti predsednika republike general Syrový je takoj skli-

cal sejo vlade, ki se stalno razpravlja o teh pretiranih in za Češkoslovaško nesprejemljivih madžarskih zahtevah.

V primeru, da v Komarnu med češko-slovaškim in madžarskim zastopstvom ne bo prišlo do sporazuma glede ureditve vprašanja madžarske manjšine na Češkoslovaškem, se bodo v smislu monakovske konference evropskih velesil znova sestali zastopniki teh velesil, da oni rešijo to vprašanje.

Budimpešta, 10. oktobra. o. Madžarski uradni ljudje pravijo glede pogajanj s Češkoslovaško, da Madžarska sicer še vzdržuje vse svoje zahteve glede ozemlja, ki naj ga ČSR odstopi, da pa se je položaj čisto spremenil, odkar so Anglija, Italija in Nemčija namignile Madžarom, da so njihove zahteve pretirane, zlasti kar se tiče Podkarpatske Rusije, in da jih te tri države ne bodo podpirale. Prav tako pravijo, da je položaj za madžarsko odposlanstvo težaven, ker je praška vlada imenovala za svoje zastopnike same Slovake, ki so odločni nasprotniki pretiranih madžarskih zahtev, ker gre pri tem za njihovo ozemlje.

Veliko razočaranje je v Budimpešti povzročilo dejstvo, da so tudi podkarpatski Rusi razglasili in dobili svojo avtonomijo ter s tem pokazali, da ne marajo ne pod Poljsko, ne pod Madžarsko, marveč da hočejo ostati kot samostojna enota v zvezi Češkoslovaški, ker jim je s tem omogočen najširši razvoj.

Vesti 10. oktobra

Spominsko svečanost za pokojnim našim kraljem Aleksandrom so včeraj priredili tudi v Parizu. Udeležili so se je naši uradni zastopniki in veliko prijateljev Jugoslavije.

25.000 delavcev je začelo stavkati v središču ameriške avtomobilske industrije Detroitu. Prizadeto je predvsem podjetje Chrysler.

250.000 kg kruha in 345.000 škatlic cigaret so vrгла Francova letala pri zadnjem poletu na Barcelono. Za sestradano prebivalstvo je to nedvomno bil prijeten vojni obisk.

V Sofiji so včeraj odprli mednarodno prosvetno razstavo »Veselite in delo«. Začetka razstave se je udeležil tudi nemški delovni minister dr. Ley.

Grškega kralja Jurija II. so včeraj imenovali za maršala in mu je predsednik vlade Metaxas slovesno izročil maršalsko palico.

Balkanske strelske tekme se že začele včeraj v Sofiji. Pri njih sodeluje tudi močno naše zastopstvo.

Nova določila o smrtni kazni je izdala romunska vlada hkrati z drugimi poostrenimi dopolnili kazenskemu zakoniku. Spremembe se nanašajo na zaplenbo imovine, na prestopke glede nošnje strankarskih uniform, na širjenje lažnih vesti itd.

Vse romunsko časopisje prinaša ob letnici smrti pokojnega kralja Aleksandra Zedinitelja spoštljive članke.

Beg zlata iz Evrope v Ameriko je po podpisu sporazuma v Münchenu močno ponehal. Zadnje dni je največ zlata prišlo iz Holandije.

Italijanski vladar je včeraj sprejel v svojem gradu San Rossore zastopstvo angleških bojnikov, ki ga vodi admiral Cavan.

Glede ameriških Judov v Italiji je vlada Združenih držav zahtevala nekaj pojasnil od italijanske vlade ter je dobila zagotovila, da ne bo oseba in poslovna svoboda ameriških Judov v Italiji v ničemer ožrjena.

Tuži časniki, ki potujejo te dni po Tešinski pokrajini, poročajo, da jih je prebivalstvo po nekaterih mestih sprejelo s solzami v očeh in jim tožilo, kako krivično je, da so Poljaki zasedli nekatere predele, ki so popolnoma češki.

Bolgarska poslanska zbornica bo sklicana na izredno zasedanje okrog 20. oktobra.

Več judovskih družb za ponarejanje potnih listov, s katerimi so pomagali Judom iz Nemčije in bivše Avstrije v Turčijo, so prijeli turške oblasti v Carigradu.

Vsearabski kongres v Kairu je na svojih dosedanjih sejah silovito napadal angleško upravo v Palestini in zahteval od Zveze narodov, naj da palestinski Arabcem samostojnost.

Predsednik francoske vlade, Daladier, je včeraj sprejel socialističnega voditelja Bluma in glavnega tajnika levičarskih strokovnih organizacij Jouhauxa ter se z njima razgovarjal o morebitnem razpustu poslanske zbornice in o novih volitvah, katerih se pa socialisti branijo, ker bi jih zelo oslabilo.

Poveljstvo angleške vojne mornarice je odpustilo včeraj vse rezerviste, ki so bili ob delni mobilizaciji vpoklicani.

O sovjetskem maršalu Blücherju pravijo zadnja poročila, da je bil s svojega službenega mesta odpoklican ter poslan nekam v Ukrajino, kjer živi pod policijskim nadzorom.

Angleška vlada odločno zanika poročila, da bi bil pomočnik zunanjega ministra Vansittart odstopil.

Varšavski kardinal nadškof Kakovski je hudo zbolel, tako da se boje za njegovo življenje.

159 smrtnih žrtev je zahtevala eksplozija plinov v japonskem premogovniku na otoku Hokašidu.

Prostovoljci britanske legije bodo danes odpovali iz Anglije na Češkoslovaško.

Češkoslovaško propagandno ministrstvo poroča, da živi na ozemlju, ki ga zahtevajo zase Poljaki, 67.000 Poljakov, 120.000 Čehov in 16.000 Nemcev.

Posebno češko gospodarsko zastopstvo je dopotovalo v soboto v London in bo z angleškimi finančnimi krogi uredilo nekatera važna vprašanja, ki se tičejo češkoslovaškega gospodarstva po okrnitvi državnega ozemlja. Odposlanstvo bo tudi skušalo doseči, da bi Anglija za posojilo 10 milijonov funtov, ki ga bo ČSR dobila te dni, ne zahteval vračila, marveč bi ta denar Češkoslovaški podarila kot neznaatno odškodnino za njene žrtve.

V Medlogu pri Celju s 27-letnim brezposelnim delavcem Špaizerjem Ivanom iz Lave pri Celju. V gostilni je Tratnik ostal do 10 zvečer. Značilne so okoliščine, ki morda obremenjujejo Špaizerja, da je on morilec. Ta je imel namreč s seboj cepin, ki ga je prodajal v gostilni za dva dinarja. Ker ga nihče ni hotel kupiti, se je Špaizer zelo razburil. Sploh je znan kot precej surov človek. Najbrž je potreboval denarja. Ko je Tratnik odšel iz gostilne, je izginil za njim tudi Špaizer, iz česar bi se dalo sklepati, da ga je zunaj dohitel ter izvršil nad njim grozen umor.

Ker pa je Špaizer v soboto nenadoma izginil z izposojenim kolesom, bi se zdelo še bolj gotovo, da je on kriv tega umora. Orožniki z vso vestnostjo stikajo za Špaizerjem. Obveščene so tudi vse druge orožniške postaje.

splošne narodne koristi. Ukrajinci v poljski državi so samo del velikega ukrajinskega naroda, ki v veliki večini ne uživa niti takih pravic, kakršne imajo Ukrajinci na Poljskem. Zaradi tega je potrebno, da Ukrajinci lahko v poljskem parlamentu varujejo tudi one svoje brate, ki žive onstran meje poljske države. Svoja izvajanja zaključuje poslanec Baranav takole: »Časi so nemirni. Utegne priti do zgodovinskih dogodkov, ki se bodo nanašali na temeljne pravice ukrajinskega naroda, a morda tudi na njegovo državo.«

Varšava, 10. oktobra. m. Glavno ukrajinsko glasilo na Poljskem »Sloboda« prinaša zanimiv članek bivšega poslanca dr. Baranava, v katerem se ta zavzema za to, da se morajo Ukrajinci, ki žive na Poljskem, udeležiti bližnjih poslanskih volitev. To morajo storiti zaradi tega, da čimprej pridejo do svojih političnih pravic na Poljskem, posebno pa zato, da dobe pokrajinsko avtonomijo z lastno poslansko zbornico v Lvovu ter lastno upravo. Navzočnost ukrajinskih poslancev v poljskem parlamentu po izvajanju dr. Baranava zahtevalo tudi

Češkoslovaška - zvezna republika:

Tudi Podkarpatska Rusija je dobila avtonomijo

Praga, 10. okt. o. V petek in soboto so se bili v Uhorodu sestali zastopniki vseh karpatsko-ruskih političnih strank ter sprejeli sporazum, po katerem zahtevajo za Podkarpatsko Rusijo enako avtonomijo, kakor jo je dosegla Slovaška. Zahtevajo priznanje narodne samobitnosti, samostojno pokrajinsko vladno, svojo zbornico in izključno rabo rusinskega jezika v šolah in uradih. Hkratu so zastopniki podkarpatskih Rusov izjavili, da odklanjajo vsako drugačno rešitev za svoj položaj in najodločnejše zavračajo vse načrte o kakršni razdelitvi Podkarpatske Rusije med Poljsko in Madžarsko. Podkarpatska Rusija mora ostati sestavina češkoslovaške federativne republike.

Sestavili so spomenico, ki vsebuje osnutek za novo ureditev Podkarpatske Rusije po zgledu Češkoslovaške. Istočasno je bila sestavljena tudi lista ruskih ministrov, ki bodo sodelovali v osrednji vladi. Po tej listi bi stal na čelu avtonomne ruske vlade narodni poslanec Brodi. V imenu vlade je prebral minister za Podkarpatsko Rusijo

Parkanj z balkona občinske palače podpisano izjavo, ki zahteva za Ruso iste pravice kakor za Slovake. Zastopniki Rusov so odpotovali danes v Prago, da sporoče to spomenico osrednji vladi in da z njo uredijo prevzem oblasti v svoji pokrajini.

Sklep, ki so ga sprejeli narodni poslanci iz Podkarpatske Rusije, pomeni, da Podkarpatska Rusija želi ostati v mejah češkoslovaške države. To se ne sklada z željami, ki so bile izražene v Madžarski in na Poljskem. Minister brez listnice Parkanj je prisostvoval temu sestanku kot zastopnik Podkarpatske Rusije v osrednji vladi. Na sestanku je bilo določeno odposlanstvo, ki bo razložila svoje sklepe češkoslovaški vladi danes. Podkarpatska Rusija bo dobila avtonomno vladno prav tako kakor Slovaška. Pet najuglednejših predstavnikov vseh strank z ozemlja tega dela češkoslovaške republike bo prišlo v vladno Podkarpatske Rusije.

Osrednja vlada bo danes zahtevala Podkarpatskih Rusov sprejela, s čimer bo tudi ta del republike dobil svojo avtonomijo.

Velike manifestacije ob prihodu slovaških ministrov v Bratislavo

Slovaška avtonomna vlada je prevzela posle

Bratislava, 10. okt. o. V soboto zvečer so bile v slovaški prestolnici veličastne manifestacije v proslavo avtonomije, ki jo je slovaški narod dobil. Zvečer ob 20 so se vrnili iz Prage v Bratislavo člani prve slovaške vlade.

Predsednika slovaške avtonomne vlade Tisa in ministre Cernaka, Teplanskega, Lihnerja in Turčanskega so pozdravili pokrajinski predsednik slovaške stranke Orság, člani konzularnega zbora v Bratislavi, zastopniki upravnih, vojaških in civilnih oblasti, številne druge ugledne osebnosti in množica ljudstva. Člane vlade so pri njihovem pohodu skozi ulice Bratislave, ki so bile vse v zastavah, pozdravili z navdušenimi vzkliki. V vladni palači je bila zatem svečana seja, na kateri so izročili upravo slovaški avtonomni vladi. Ob 22 je bila pred poslopjem slovaškega gledališča prirejena velika manifestacija. Ob tej priliki je imel predsednik Tiso govor pred zbrano množico ljudstva. Med drugim je dejal: »Hočemo se predstaviti svetu kot discipliniran in miroljuben narod, ki želi živeti svoje življenje. Hočemo, da se vsi Slovaki, vsa

slovaška inteligenca in vse slovaške pridne roke združijo pri delu za dobro slovaškega naroda. Delali bomo v smislu in v duhu našega geela »Bož in narod!« Naš nacionalizem ni bil nikdar negativen. Tudi v bodoče bo pomenil ustvarjajočo silo, ki upravlja z vsemi našimi napor. Naša dolžnost je bila, da pohitimo na pomoč Čehom, s katerimi smo se svobodno združili v skupno državo. Prizadevali se bomo, da odstranimo vse tisto, kar je dozdaj oviralo dobre odnose med Čehi in Slovaki.

Tiso se je zatem obrnil proti skupinam Madžarov in Nemcev iz Češkoslovaške ter dejal: Naše načelo bo ljubezen in sloga. Od vas zahtevamo isto, da boste na ta način tudi vi manifestirali svojo ljubezen in zvestobo do države. V zamenjavo za to vam nudimo popolno državljansko enakopravnost.

Tiso je svoj govor zaključil z besedami: Dragi slovaški narod! Tudi mi imamo majhno državo, toda ta država je naša. Pri delu zanjo naj nam Bog pomaga! Nova vlada je včeraj prevzela posle na Slovaškem.

Se en zatiran narod vstaja

Ukrajinci na Poljskem zahtevajo avtonomijo

Rim, 10. okt. Pri zadnjih razgovorih med italijanskim ministrom Ciano in med angleškim poslanikom grofom Perthom je prišlo do sporazuma glede umika prostovoljcev iz Španije.

Italijanska vlada je v tem smislu že posredovala pri generalu Francu, ki je angleški načrt glede umika prostovoljcev sprejel. Nacionalisti bodo takoj odposlali v domovino 10.000 prostovoljcev.

Uradno glasilo italijanskega zunanjega ministrstva »Informazione Diplomatica« prinaša danes važen članek, v katerem pravi, da se je Italija odločila za odpoklic prostovoljcev, čeprav ve, da Francov nasprotnik ne bo odposlal tujega vojaštva. Italija je to storila po lastnem nagibu samo zato, da da Angliji priliko za uveljavitev italijansko-angleškega sporazuma. To je edini korak, ki ga je Italija naredila glede Španije, ne da bi zahtevala, da tudi barcelonska vlada stori enako kakor Franco. Italija je svoje prostovoljce odpokli-

cala, ker so v 18 mesecih dovolj jasno pokazali, kolika je vrednost italijanske vojske, dalje ker je Italija prepričana, da bo Franco kljub odhodu italijanskih prostovoljcev v Španiji zmagal in pa, ker hoče za vsako ceno doseči ureditev sredozemskega vprašanja, za katero pomeni izvajanje angleško-italijanskega sporazuma šele prvo stopnjo, vse nadaljnje pa bo treba še storiti.

Barcelona, 10. oktobra. AA. (Havas) V svojem nagovoru na tuje prostovoljce, ki zapuščajo Španijo, je notranji minister izrekel priznanje Španije mednarodnim brigadam, ki bodo v kratkem zapustile Španijo, nato se pa spomnil padlih vojakov in ponovno poudaril trdno voljo do odpora in za zmago republikanske Španije.

Maršal Goering je v soboto obiskal Heb, za tem pa Karlove Vare, kjer so mu priredili navdušen sprejem.

Spominske svečanosti v Belgradu

Beograd, 10. oktobra. AA. Včeraj ob 11 je bila v cerkvi na Oplencu spominska svečanost za blagopokojnim viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem. Te spominske svečanosti so prisostvovali N. Vel. kralj Peter II., Nj. Vel. kraljica Marija, Nj. Vis. knez namestnik Pavle, večje število dvornih gospa ter člani civilne in vojaške hiše. Vojni obisk v Belgradu z kraljevo družino, ki jo sestavljajo kraljica, kraljica Marija, Nj. Vis. knez namestnik Pavle, večje število dvornih gospa ter člani civilne in vojaške hiše.

Shodi in zbori spet dovoljeni

G. minister za notranje zadeve je z ozirom na spremembo zunanje politične situacije v Evropi s svojim odlokom L. 37.569 od danes razveljavil svojo naredbo L. 35.653 od 24. septembra 1938 o prepovedi shodov, potovanj in sprevedov sploh, kakor tudi o prepovedi zborovanj prebivalstva po ulicah in drugih javnih mestih. Za shode, posvete in sprevede, kakor tudi za zborovanja prebivalstva na javnih mestih veljajo torej predpisi zakona o združenjih in posvetih in obstoječi policijski predpisi.

Komunistična stranka na Slovaškem razpuščena

Bratislava, 10. okt. m. Eden prvih ukrepov, ki jih je izdala slovaška avtonomna vlada, je ukrep, s katerim se prepoveduje delovanje komunistične stranke na Slovaškem. Istočasno je prepovedano tudi prodajanje in razširjanje komunističnih časopisov na Slovaškem.

Roparski umor v Medlogu pri Celju

Celje, 10. oktobra.

V soboto se je z bliskovito naglico razširila v Celju in vsej okolici vest, da je neznanec umoril v Medlogu pri Celju 55 letnega posestnika Jakoba Tratnika iz Osence pri Celju. Šavinja je prinesla Tratnikovo truplo k mostu ob gramoznici v Medlogu. Delavci, ki so bili zaposleni v gramoznici, so mrtveca potegnili na suho ter takoj obvestili celjsko policijo in orožnike.

Komisija z dr. Podpečanom in policijskim nadzornikom dr. Zmavcem se spoznala na prvi pogled v mrtvecu Jakoba Tratnika iz Osence pri Celju. Ugotovila je tudi, da je bil Tratnik žrtev napada, saj je bil brez sunknja, na glavi pa je imel pet ran, ki so bile tiri do pet centimetrov dolge. Tratnik je imel prebito lobanjo, rano tik nad čelom, nad sencni in desno pod temenom.

Zadnje čase je Tratnik prodajal suho robo ter hodil po celjski okolici. Da bi bil izvršil samomor, je skoro izključeno. Obdukcija je dognala, da je Tratnika moral nekdo umoriti, saj se na njegovem truplu poznajo rane, prizadete s težkim predmetom. Orožniška patrulja iz Celja je tudi našla sledove, kjer je bil boj med Tratnikom in napadalcem. Našli so med drugimi pri njem prazno škafličico vžigalic, ovojke za noge pa so vsele na bližnjem grmu.

Orožniki so danes popoldne tudi ugotovili, da je bil Tratnik Jakob v petek ponoči v gostilni Majdič

Odpoklic 10.000 italijanskih prostovoljcev iz Španije

je prvi korak za ureditev sredozemskih vprašanj

Varšava, 10. oktobra. m. Glavno ukrajinsko glasilo na Poljskem »Sloboda« prinaša zanimiv članek bivšega poslanca dr. Baranava, v katerem se ta zavzema za to, da se morajo Ukrajinci, ki žive na Poljskem, udeležiti bližnjih poslanskih volitev. To morajo storiti zaradi tega, da čimprej pridejo do svojih političnih pravic na Poljskem, posebno pa zato, da dobe pokrajinsko avtonomijo z lastno poslansko zbornico v Lvovu ter lastno upravo. Navzočnost ukrajinskih poslancev v poljskem parlamentu po izvajanju dr. Baranava zahtevalo tudi

splošne narodne koristi. Ukrajinci v poljski državi so samo del velikega ukrajinskega naroda, ki v veliki večini ne uživa niti takih pravic, kakršne imajo Ukrajinci na Poljskem. Zaradi tega je potrebno, da Ukrajinci lahko v poljskem parlamentu varujejo tudi one svoje brate, ki žive onstran meje poljske države. Svoja izvajanja zaključuje poslanec Baranav takole: »Časi so nemirni. Utegne priti do zgodovinskih dogodkov, ki se bodo nanašali na temeljne pravice ukrajinskega naroda, a morda tudi na njegovo državo.«

Poštna hranilnica v Belgradu v novi zgradbi

Poštna hranilnica v Belgradu se je preselila v svojo novo stavbo v ulici Kralja Aleksandra in od 10. oktobra dalje v njej posluje. Pred začetkom dnevnega poslovanja, ob 7.30, je bila opravljena pred zbranim celokupnim osebjem kratka molitev za srečni začetek poslovanja, a nato se je začelo poslovanje z občinstvom in interno delo po vseh oddelkih.

Zidanje nove, prekrasne stavbe Poštne hranilnice se je začelo dne 10. marca 1935 l. a končano je bilo dne 10. oktobra 1938. l. Zgradba Poštne hranilnice hkrati z onim delom, ki je namenjen za pošto ministrstva, spada v vrsto največjih in najmonumentalnejših zgradb v naši državi. Zgradba zavzema površino 4600 kv. m, a njena kubatura znaša okoli 130.000 kub. metrov. Poštna hranilnica ima 50 pisarn, 9 dvoran (vsaka velika okrog 200 kv. metrov), 3 velike dvorane (vsaka okrog 500 kv. metrov), blagajniški dvorano z vzhodom in s 35 blagajniškimi okenci (velikost njena je okrog 800 kv. metrov), trezor s površino okrog 130 kv. metrov, 4 garaže in ogromen prostor na podstrešju.

Del stavbe, ki je določen za pošto ministrstvo, ima 161 pisarn, 14 dvoran (vsaka okrog 80 kv. metrov), 2 brzojavni dvorani (vsaka s površino okrog 400 kv. metrov), 1 brzojavno dvorano s površino okrog 650 kv. metrov, 14 skladišč, 2 stanovanji za služe, kotlarno z 20 kotli in s površino okrog 100 kv. metrov, strojno dvorano s površino okrog 400 kv. metrov, 1 brzojavno dvorano s površino okrog 200 kv. metrov, 4 delavnice itd. Dolžina hodnika v stavbi je okrog 1 in pol km. Stavba ima 3 zatočišča proti zračnim napadom za okrog 150 ljudi. Velike dvorane za blagajnice, za brzojav, za čekovni oddelek, hranilni promet, knjigovodstvo in trezor se ventilirajo umetno. Ventilacija je tako urejena, da v poletju osvežuje zrak v teh prostorih.

Zaradi hitrejšega poslovanja je instalirana zračna pošta, tekoči trakovi, naprava za prenašanje brzojav, dvigala, ki spajajo oddelke z blagajniškimi okenci itd. Razen tega je tudi 5 osebnih dvigal.

Za stavbo je bilo izdanih: za surova dela okrog 17.300.000, za notranji omet okrog 3.200.000, za okna in vrata okrog 8.000.000, za kanalizacijo in druga manjša dela okrog 1.500.000, za končna dela okrog 14.000.000 dinarjev. Razen tega je bilo izdanih za razne instalacije okrog 12.000.000, za opremo pa okrog 1.500.000. Skupni izdatki so torej okrog 58.000.000 dinarjev.

Če odračunamo stroške za instalacije in opremo, velja vsa zgradba kakih 44.000.000 dinarjev.

Stavba je zidana po izkušnjah največjih poštne hranilnice na svetu tako glede razporeda prostorov, kakor tudi glede uporabe tehničnih pomožnih sredstev. Veliko število blagajniških okenc v glavni dvorani, smotrna razporeditev okrog te osrednje blagajniške dvorane in najmodernejša tehnična sredstva za pospeševanje poslov (dvigala, pnevmatične cevi, tekoči trakovi, telefoni itd.) omogočajo dvakrat, trikrat hitrejši postopek pri čekovnih, hranilnih, likvidiranih in drugih plačilnih in izplačilnih. Tako se bo za stranke znatno skrajšal čas čakanja v blagajnici Poštne hranilnice. Pri tem se seveda nudi publiki ves komfort, kakor ga nudijo svoji publiki Poštne hranilnice in druge velike banke v glavnih mestih zapadne Evrope.

Zaradi njene monumentalnosti, lepote in tehnične ureditve, naj bi novo zgradbo Poštne hranilnice obiskali tudi ljudje, ki nimajo direktnih poslovnih zvez s Pošno hranilnico.

Uradne ure so v Poštni hranilnici vsak delavnik od 8 do 14, blagajnica pa je odprta za stranke od 8 do 12.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 10. oktobra.

Žalne svečanosti

V tukajšnji pravoslavni cerkvi je bila včeraj dopoldne ob 11.15 spominška svečanost za blagopojemnim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem ob priključitvi kraljevine Srbije. Cerkevne obrede je opravil prota Budimir, narvočni pa so bili tudi svetnik Stanko Novak, poveljnik dravske divizijske oblasti general Djordje Lukic, brigadni general Pavlović s častniškim zborom, predsednik apelacije dr. Golia, ljubljanski župan dr. Adlešič, upravniki policije dr. Hacin, okrajni načelnik za ljubljansko okolico dr. Marušić, zastopnika ljubljanske univerze dr. Kušej in dr. Korosec Viktor, zastopniki raznih društev, ustanov in korporacij. Pravoslavna cerkev v Tivoliju je bila polna občinstva. Med njimi je bila tudi skupina Rusov, ki so pravoslavne vero. Po žalnem obredu je imel prota Budimir govor, v katerem je poudaril pomembnost dela blagopojnega kralja Aleksandra I. Na koncu njegovega govora so vsi navzoči ozklicili »Slava!«. Na žalni slovesnosti je pel pravoslavni cerkveni zbor.

Blagoslovitev nove cerkve na Kodeljevem

Velika svetnica sv. Terezika, ki si je v tako kratkem času pridobila po vsem svetu ogromno častilcev, ima že skoraj po vsem svetu svoja svetišča. Slovenija pa doslej ni imela še nobene cerkve, ki bi bila posvečena njej. Na to so začeli misliti tudi naši salezijanci, ki posvečajo vso skrb predvsem delavski mladini in duhovno zapuščeni predmestjem. Ko so pred več leti kupili nekdanji Mladinski dom, so takoj spoznali, kako se Kodeljevo vedno bolj razvija in da kapelica v domu že zdavnaj ne odgovarja več potrebam Kodeljčanov. Tedaj so sklenili, da se bodo polotili zidanja nove cerkve, ki pa naj bi ne bila samo zaslanja, temveč taka, da bi odgovarjala potrebam v vsakem oziru, tako umetniškem kakor tudi v velikosti. Malo drzna se je zdelo ta zamisel v času, ko je na vseh koncih in krajih primanjkovalo denarja. Vendar se salezijanci tega niso ustrašili. Vedeli so, da jim bo pri tem pomagala mala svetnica, kateri naj bi bila cerkev posvečena, in vneti častilci le-te. Tako so začeli zbirati sredstva, ki so jih kmalu nabrali sami in njihovi vneti poverjeniki toliko, da so lahko položili temeljni kamen in nato začeli zidati novo veličastno stavbo, za katero je napravil načrte arhitekt Herman Hus. Zidarska dela je v začetku opravljalo podjetje Miroslava Zupana, nato pa je dela nadaljevalo podjetje Tomažič, ki jih je do letošnjega poletja v glavnem tudi dokončalo.

Tako je bila včeraj že blagoslovitev nove cerkve, na katero se je vse Kodeljevo že prejšnji večer pripravljalo z raznimi slovesnostmi, od katerih je bila najlepša procesija s plamenicami. Včeraj pa je bilo vse Kodeljevo v posebno slavnostnem razpoloženju. Zlasti cesta Ob Ljubljani je bila vsa v mlajih in zastavah. Zastave pa so vihrale tudi z vseh hiš.

K slovesnosti je prišlo mnogo vernikov, tako domačinov in tudi ljudi od drugod. Cerkev je blagoslovil prevz. g. škof dr. Rožman ob asistenci velikega števila duhovščine, zlasti salezijancev. Po blagoslovitvi je ljudstvo že smelo v cerkev, kjer je imel g. škof lep govor o sv. Tereziki. Ob tej priliki je tudi čestital arhitektu in stavbeniku. Po govoru pa je prečvršeni opravil sv. mašo, med katero je bilo ljudsko petje, ki ga je spremljala rakovniška godba.

Slovesnosti so se nadaljevale popoldne, ko je imel ravnatelj Mladinskega doma dr. Tomec lep govor o sv. Tereziki, nato pa so bile pete litanijske in slovesne blagoslov. Po službi božji pa je bila v Mladinskem domu slavnostna akademija, ki je prav lepo uspešna.

Ljubljana včeraj

Tudi včerajšnja lepa nedelja je izvalila iz mesta velike trume izletnikov in mesto je bilo zlasti v popoldanskih urah skoraj mrtvo. Večjih nesreč včeraj sploh ni bilo in tudi na policiji niso imeli posebnega opravila.

Prav mnogo Ljubljancov in ljudi iz drugih krajev pa je tudi včeraj obiskalo razstavo slovenske knjige, ki vzbuja vedno več zanimanja. Podobno je imel prav dober obisk tudi kipar Boris Kalin v Jakopičevem paviljonu. Njegova razstava, ki je dosegla od vseh podobnih prireditve zadnjih let rekordnega obiska in ki je bila tudi podaljšana za teden dni, je bila včeraj zaključena in Kalin je z uspehom razstave lahko popolnoma zadovoljen. Saj je pri nas malokateri umetnik dosegel od strani občinstva toliko priznanje. Rednih vstopnic je bilo prodanih 1200, poleg tega pa je razstavo obiskalo tudi nad 800 ljudi v skupinah.

Tivoli in drugi parki so bili včeraj vsi živi.

In spet je bilo lahko opaziti v naših parkih in zlasti v Tivoliju neko pomanjkljivost, ki jo je naše časopisje že omenjalo, a se nam zdi potrebno, da ponovno opozorimo nanjo. Vedno bolj se bližamo zimi in kmalu bodo klopce iz parkov pobrali in jih šele drugo pomlad spet postavili na določena mesta. In to bi radi omenili, da je teh klopcev po naših parkih odločno premalo. Taka stiska je celo zanje, da so se nekatere družine kar abonirale na posamezne klopce in večkrat se je lahko opazilo, da so nekatere gospe že naprej pošiljale svoje služkinje takoj po kosilu ali še prej v Tivoli, da so zasedle določeno klopco. Kolikor nam je znano, ima naše mesto samo okrog 600 klopcev, potrebnih jih je pa vsaj še enkrat toliko. Predvsem bi jih bilo treba precej postaviti na novo po raznih sektorjih tivolijskega parka. Prosimo mestno vrtnarstvo, da bi se čez zimo preskrbelo z novimi klopami, da ne bo drugo leto spet zadreg.

Fantovski pretep na Brezovici

Res je čudno pri nas, da skoraj nobena nedelja ne mine brez kakšnega fantovskega pretepa in da se celo v krajih okrog Ljubljane, kjer bi človek pričakoval, da so ljudje kaj bolj pametni, zlasti v poslednjem času taki pretepi vedno pogostejše ponavljajo. Nočjo je bil tak pretep na Brezovici pri Ljubljani, kjer se je večja skupina fantov začela prerekat in izzivati. Prerekanje je bilo vedno glasnejše in nazadnje so začeli hreščati plotovi in porajklji. Rezultat vsega tega je bil ta, da jih je delavec Valentin Prebil z Brezovice skupil. Po glavi je dobil več udarcev s trdim predmetom in videti je bilo, da je bil v glavo ranjen tudi z nožem. Močno je bil pretepen tudi po životu. Ob pol 2 ponoči so poklicali iz Ljubljane reševalce, ki so pretepenega fanta prepeljali z avtomobilom v bolnišnico.

Posebneži, ki jih vsak dan srečujemo

Ljubljana, 10. oktobra.

Dokler je človek mlad, so nekatere njegove značilne lastnosti še nekoliko pogrnjene z neugnanom vihravostjo in neuravnovesenostjo — nihče jih ne jemlje preveč zares, češ spreminil se bo še, zdaj je še mlad, površen, še nima izdelanega značaja. Ko pa pride v »solidnejša«, zrejša leta, postanejo tudi ljudske oči pozornejšee, dobro ga pregledajo in kaj kmalu zapazijo na njem znake posebnosti nevsakdanjosti — čim se vede količnejše drugače kot ostali njegovi vrstniki istih let. Med našimi mesčani solidnih in starejših let prav lahko razločimo nekaj tipičnih posebnosti. Vsak dan jih srečujemo na ulici, v družbi, v raznih lokalih.

Četrtnikar in diplomat

Na tej preljudi slovenski zemljici je zlasti po mestih in trgih močno zastopan tip »četrtnikarja« in diplomata. To so navadno starejši gospodje, ki tudi v jeseni življenja še niso izgubili vsega pomladanskega ognja. Proti večeru jih kar ne strpi doma. Če ne gredo na »skupščine« pod milo nebo, stopijo v znano gostilno, kjer se večer za večerom zbira že »stalno omizje«. Nič ni treba naročati, njihova večerna želja je tako stanovitna in določena ter redna kakor vsakdanja pot sonca po nebesnem svodu. Natakarcica takega gosta samo od daleč zagleda — in ko »stalnice« vstopi, mu ni treba drugega kot samo sesti, saj ga na mizi že pričakuje obvezna »četrtnikar«. »Omizje« starejših, resnih in dostojanstvenih mož že zbzuje; o čem neki naj bi bil govor kot o visoki diplomaciji? Novodošli gost je kmalu z vso vmeno sredi razgovora. Od časa do časa ta ali oni pokaže s prstom na prazno »žarnico« in natakarcica mu prinese iz točilnice polno. Ob četrtniki gre ura za uro, pogovor je dolg in učen. Ko je za hip odstranjen najtežji problem s političnega neba, pride na vrsto gospodarstvo, nato »lokalna kronika«, za njo dovtipi, končno spomini iz vojnih let in iz tistih časov, ki so bili že kakorkoli pomembni. Prav nazadnje se kakor za »slahko noč« ti stalni gostje spet nekoliko pomude pri diplomaciji.

Godrničevček

Posebneža te vrste niso nikjer bog ve kako veseli, pa vendar se najde povsod. Kar pridra od kod s palčico v rokah, suho pokaluje in se dolgo pripravljajo, preden sede. Najprej pogleda, če je stol čist, pa že mu uidejo oči na mizo, brž začne godrnjati, kako to, da ljudje tako malo spoštujejo goste, češ ta pri je tak, »kot bi si bil hlapec vanj obrisal noge«. Če jedo, se kregajo, da je meso pretrdo ali pa da je preveč kuhano; juha je ali neslana ali

Filmi

ki jih velja videti... ali ne videti

Velike norosti (Kino Matica). Dva znana umetnika nosita glavni vlogi v tem filmu, ki je vzet iz gledališkega življenja. Zdi se, da novi veter protiprirodne discipline v pčilega pol leta le še ni mogel do kraja preprihati dunajske svojevrstne življenjske orientacije, ki je po vojni temeljila v zavesti, da nima v širokem svetu prav za prav nobenih specifičnih, aktivističnih tendenc, najmanj pa seveda kakšnih »osvojevalnih«. Odblesk starega »cesarskega« počivanja, družabnih sestankov, prireditvev, duhovnega življenja in resnosti, ki je veljala skoraj le duhovnim in kulturnim pojavom, je še ostal iz nekdanjih dni. Zato nas ne more presenetiti obilica motivov, ki v povestih, gledaliških in filmskih delih lahko še z vso važnostjo obravnava ljubezske zaplete iz umetniških krogov. Forster in Wesselyjeva sta nosilca dveh takih, prav za prav drugod na svetu za zdavnaj ne več sujskejo v prvem aktualnih vlog. Oba sta dobra in oba porabljata ves register svojega znanja — pa kljub temu ne moreta prepričati, neresnična, prav povestno izmišljena ostajata. Slab libretto in režiser, ki se ni mogel odločiti za skarje, sta temu vzrok. Film je dolgozeven, po dobrih poglavjih postaja tečen z osladnostjo, vse v vsem pa gremo na koncu zdoščočaseni od predstave.

»Domovina« (Kino Union). Menda je slučaj, da bi v Ljubljani tekla dva filma istega režiserja hkratu, prav redek. Kakor »Velike norosti« je tudi »Domovina« režiral Carl Frölich. To zadnje delo mu je uspelo za petdeset odstotkov bolje kot prvo, ki ga gledamo v Matici. Problem nam stopa življenjsko blizu, neka resničnost nas naveže že kmalu v začetku, sledimo ji z vero do kraja. K režiserjevi zaslugi se pridružujejo še zaslugete tudi stranskih igralcev, sočnost je v njihovi igri. Glavno zaslugu pa si je zagotovila švedinja Zarah Leanderjeva. Njena igra je postala samostojna, ta njen lik izgubljene hčere je prav uspel, svež in samonikel, dober prijem predstavlja. Zraven nje bi bil omembe vreden še stari polkovnik (Heinrich George), dasi začena stari, njegova tehnika postaja podobna bebljanju, dalje Hörbigerja, ki je dal solidno partijo in pokazal novo plat svojih sposobnosti. Sedermannova drama je v tej filmski obdelavi dobila dovolj srečno filmsko oživljenje. Brez prusovskih »pikelhaube«, maršov in »habacht« seveda tudi ne gre. V filmu je sicer dokaj naivnosti. Globok alt Leandrove je zdaj dozorel, izšolan je do kraja, interpretacijska sposobnost je dovršila. »Euridik« in altovska partija iz Matejevega pasijona sta podani s pretresljivo impresivnostjo. Film sicer ni umetniško doživetje prvega reda, vendar je še vedno mnogo bolj kot običajni nemški »umotvorci«. Največjega obiska bo seveda deležen iz vrst tistih ljubljanskih krogov, v katerih odločajo o vrednosti obiska dame, ki menijo, da je Z. Leander »demonična ženska«.

Beli Krajini - sladkor brez trošarine!

Grozdja je malo in še to je dokaj kislo

Metlika, 10. oktobra.

Trgatev je minila. Vinogradniki pa so precej razočarani, ker jim trta ni rodila toliko, kot so pričakovali. Dokler je grozdje še viselo na trti, je kazalo, da ga še kar nekaj bo, ko pa so ga obrali, niso bili s pridelkom zadovoljni, kajti tega pridelka ni bilo niti toliko kot lani. Še dosti dobro so natrgali vinogradniki v okolici Radovice, kjer v začetku maja ni bilo pozebe. Drugod, bolj v nižjih predelih, kjer je nastopila tedaj močna slana,

pridelka ni bilo niti tretjino toliko kot lani. Grozdje tudi ni bilo tako sladko, kakor je morda kdo pričakoval. Imelo je le 15 do 17 stopinj sladkobe, dočim jo je imelo navadno 18 do 20.

V zadnjem času smo brali v časopisih, da za sladitev mošta ne bo treba v gotovih primerih plačati trošarine na sladkor. Sladkor brez trošarine bodo dobili kraji, kjer grozdje ni moglo dovolj dozoreti. Med te kraje je gotovo treba prišteti našo Belo Kraljino. V ta namen je že tudi obiskal naše kraje kletarski nadzornik banske uprave ter na kraju samem ugotovil, da ima letošnji viniki mošt zares preveč kisline in da bo v ta namen treba delati na to, da dobe tudi v naših krajih vinogradniki sladkor brez trošarine.

Vinarska zadruga je letos spet spravila v klet precej mošta. Nabavila si je na novo dva večja nova soda, tako da jih ima zdaj kar šest, ki skupaj drže 500 hl. Sode je izdelalo podjetje Medved iz Tačna nad Ljubljano. Zadruga in njeno vino dobiva dober slavo. Zelo potrebno bi bilo, da se zadruga klet razširi. Treba je tudi gledati na enotno vrsto vina, ki bi ga lahko v večji meri izvažali čez mejo. V ta namen bi Vinarska zadruga potrebovala vsaj 500.000 dinarjev državne podpore, kakor so jo dobile ostale zadruge.

Klanec na cesti, ki vodi proti Draščem in Radovici nad Urhom v Metliki, je okrajni cestni odpor znižal. Cesta je na enem mestu tudi razširjena, tako da se zdaj dva voza vsaj lahko srečata. Vas Gabrovce tudi popravila občinska pot proti Bušincem. V ta namen je banska uprava dala 10.000 dinarjev podpore.

Smrtna žrtev avtomobilske nesreče na državni cesti

Maribor, 9. oktobra.

V soboto zvečer okoli sedmih se na državni cesti v Koških pri odcepu ceste proti Sv. Kungoti zgodila avtomobilska nesreča, ki je zahtevala mlado življenje 13-letnega sina kuharice, Slavka Kravanja.

Zvečer potni sedmi uri se je vozil trgovec in lastnik tovorne »Betonik« gospod Davorin Stucin s svojim avtomobilom, v katerem je bila z njim tudi še njegova hčerka, do Koškega klanca. Tukaj se mu je pokvaril motor. Stucin e avto ustavil in pravilno postavil ob desno stran ceste ter ga začel popravljati. Pridužil se mu je 13-letni Slavko Kravanja, ki mu je pri popravilju avtomobila svetil z žepno svetilko. Ko je bil Stucin ves poglobljen v popravilje voza, je iz šentlenarske smeri privozil redni avtobus, katerega je šofiral Feliks Neuwirth. Avtobus je zadel Stucina in Kravanja, hčerka pa se je s skokom v avtomobil rešila karambola z avtobusom. Posledice so bile strašne. Stucinu je trikrat zlomilo levo nogo pod gležnjem ter mu snelo vso kožo, dečku pa je zlomilo desno nogo, poleg tega je dobil hude notranje poškodbe. Stucinova hčerka pa je pri udarcu avtomobila v avtomobil, dobila lažje notranje poškodbe. Mariborski reševalci, ki so bili takoj poklicani na kraj nesreče, so ponesrečenca prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer je Slavko Kravanja kmalu po operaciji podlegel težkim notranjim poškodbam.

Preiskava bo ugotovila, kako je prišlo do nesreče in kdo nosi zadnjo odgovornost. Zanimivo je, da se je nesreča dogodila na istem mestu, kjer se je pred časom smrtno ponesrečil podnazornik mariborske policije g. Kunst.

za dnem kakor s pritiskovci pripenja za tri. Štiri ure na kavarniške sedeže, jim utruja oči in muči možgane...

Od tu in tam

Ministra dr. Spaho in Dragiša Cvetković sta se dva dni mudila v Nišu in okolici. Ogledala sta si razne naprave železniških delavnic, novi vodovod, muzeje in nove izkopanine iz rimske dobe. Obiskala sta tudi tobačno tovarno. Po kratkem obisku v Niški Banji sta obadva ministra odpotovala nazaj v Beograd. Istočasno pa je gradbeni minister Dobrovič Stošovič imel več konferenc s funkcionarji JRZ v Južni Srbiji.

V soboto je bil v Beogradu odprta jugoslovanska obrtniška razstava v prostorih tamkajšnjega velesejma. K otvoritvi so se zbrali zastopniki kneza namestnika, zastopnik vlade trgovinski ministar Nikola Kabalin, beograjski župan, zastopniki drugih ministrstev ter jugoslovanskih obrtniških društev in zbornic. Razstava bo odprta do 25. oktobra.

Malim pevcem »Trboveljskega slavika«, ki so prišli v soboto v bolgarsko prestolnico Sofijo, so priredili učenci ljudskih in srednjih šol tak sprejem, kakor ga ni bilo deležno še nobeno jugoslovansko pevsko ali drugo zastopstvo. Pri sprejemu na postaji so se zbrali zastopniki prosvetnega ministrstva, bolgarsko jugoslovanske lige, jugoslovanske poslanstva ter člani jugoslovanske kolonije v Sofiji. Seveda je bilo na postaji mnogo občanov, zlasti pa šolske mladine. S postaje je krenil velikanski spreved do srede mesta, a spotoma so Bolgari s silnim navdušenjem pozdravljali slovenske goste, otroke trboveljskih rudarjev. Na čelu spreveda je korakala godba. Pred meščansko šolo so pa svoje goste pozdravili učenci in učenke. V soboto zvečer so »Trboveljski slaviki« priredili svoj prvi koncert v veliki dvorani »Bilgarije«, a včeraj so priredili drugega. Za oba koncerta slovenske pesmi je vladalo velikansko zanimanje ter so bile vstopnice že nekaj dni prej skoraj razprodane.

Seminarije za skupino nacionalnih predmetov v sedmem in osmem razredu gimnazije je že v letošnjem letu vpeljal prosvetni minister Magarašević. Z načetkom se je bavila posebna komisija, v kateri so bili vsi presvetni načelniki v banovinah in vsi srednješolski inšpektorji. Ugotovilo se je, da prihajajo mladi ljudje iz gimnazije sicer s precejšnjim znanjem, vendar pa s pomanjkljivim praktičnim razumevanjem in poznavanjem naših narodnih potreb in brez dejanskega čuta za naše narodne življenjske sile. V novih seminarjih se bo mladina spoznavala s preteklostjo in sedanjostjo naroda bolj stvarno z neposrednim doživljanjem gradiva. Bavili se bodo z različnimi narodopisnimi stvarmi, zanimivostmi naših krajev in ljudi, z jezikom in pesmijo, narodno nošo in podobnim. Komisija je izbrala tudi seznam takih znanstvenih in književnih del, ki se bavijo s temi vprašanji, in katera bodo gimnazijci v teh seminarjih brali. Seznaili se bodo sploh z vsemi popričji, koder se narod pozitivno udejstvuje. Na številnejših izletih se bodo morali bolj temeljito spoznati z živalskim in rastlinskim svetom v domačih krajih ter s kulturnimi spomeniki naše preteklosti in sedanjosti.

Za porzidgo sadjereje v hrvaških krajih se trudi hrvaška »Gospodarska sloga«. Zgodaj spomladi letos je začela navajati svoje člane, naj bi zasadiли čim več mladih sadnih drevesc. Za najbolj pridne in zglede sadjereje pa je razpisala posebne nagrade in priznanja. V pošto so prišli vsi, ki so nasadili največ drevesc ter očistili in obvarovali stare pred boleznimi in mrčesjem. Sedaj so po prijavah ugotovili, da je bilo letos po vsej Hrvaški zasajenih nekaj nad 80.000 sadnih drevesc. Najbolj so se odlikovali okrajji Karlovac, Bihać, Cazma, Jastrebarsko, Brčko in Nova Gradiska. Podobno propagando pripravljajo tudi za prihodnjo pomlad.

Okrog 900 milijonov kilovatnih ur električnega toka se proizvaja letno povprečno v naši državi. To statistiko so objavili na kongresu elektrarn v Sarajevu pred dvema dnevnoma. Letos sta začeli obratovati še dve veliki vodni električni centrali v Srbiji in Dalmaciji, pa je zato zelo verjetno, da bodo statistike za konec letošnjega leta pokazale milijardo kilovatnih ur. V pogledu porabe elektrike Jugoslavija močno zaostaja za drugimi državami. Pa je to razumljivo, če pomislimo, da je povprečni življenjski standard jugoslovanskega človeka nizek, kajti elektriko uporabljajo zelo red kulturno višji narod. Vlada dr. Stojadinovića je že mnogo storila za napredek na tem polju, toda lastniki elektrarn žele, da bi se jim dali na razpolago ceneji krediti in zmanjšale davjate, da bi mogli porabo elektrike še bolj razširiti. Glede posamezne porabe elektrike je seveda Slovenija na prvem mestu.

518,7 milijona dinarjev je ostalo v državni blagajni po prvih petih mesecih letošnjega proračunskega leta, kajti dohodki so znašali 4.872,12 milijona dinarjev, a izdatki 4.353,41 milijona. V istem času je bilo lani dohodkov za 243,61 milijona manj kakor letos. Letošnji proračun je predvideval za izdatke 5.075 milijonov dinarjev, dejansko pa je bilo porabljenih le 4.353,41 milijona, torej za 14,22 odstotka manj, kakor dovoljuje proračun. Lani so znašali izdatki državne blagajne za prvih pet mesecev 4.080,47 milijona, a letos 4.353,41 milijona. Največ novih izdatkov je šlo na račun železnice in prosvete.

Vrečo je nasadila svoji žrtvi na glavo neka ciganka iz okolice Daruvarja. Oglasila se je bila pri neki kmetici in jo prosila za kruh. Ko ga je dobila, se je zapletla z njo v pogovor in izvedela, da je kmetica bolna. Ciganka je takoj povedala, od kod bolezen: vile so jo začarale. Sporazum je bil takoj dosežen in začel se je čarovniški obred. Ciganka je nataknila kmetici vrečo na glavo in začela skakati po hiši ter bruhati »čarovniške izreke«. Ko je vse potihnilo, je kmetica snela vrečo z glave in opazila, da je ciganka kar zmanjkala. Pa ne samo to. Z njo vred je izginilo nekaj posode, denarja, obleke, čevlji, žito, moka, toliko, da je bilo sploh čudno, kako je mogla ciganka vse to odnesti.

Nevesto je ukradel 20 letnemu ženinu 50 let stari vdovec Trifun Bojović iz Ivanjice v Srbiji. Komaj tri mesece je bila poročena lepa Zora Bradič, ko ji je mož nenadoma umrl. Vse mlado in staro je začelo črati in se vrteti okrog 17 letne vdove. Pripravljale so se celo ugrabiti in podobno. Največ uspeha je imel 20 letni Živadin. Vsa vas je kmalu izvedela, da se bosta lepa mlada vdova in Živadin vžela. Takrat pa se je pojavil petdesetletni vdovec Trifun in prenamnil mlado vdovo s svojim denarjem in bogastvom. Neke noči je Zoro odpeljal na svoj dom. Zapuščeni Živadin je bil žalosten zaprosil orožnike, naj mu privedejo nazaj nevesto. Kako se je zadeva končala, pa ne poročajo.

Pijana družba je v soboto pozno ponoči v Zagrebu napadla policijskega stražnika in mu izrgala službeno puško. Družba je kričala in vpila in ni prenehala razgrajati tudi na opomine stražnika. Ko stražnik je ni odnehal, so mu vzeli puško in začeli s palicami mlatiti po njem. Komaj da se jih je rešil, je stražnik potegnil svoj samokres in jih pozval k miru. Toda vse to je bilo zaman. Stražnik je šestkrat ustrelil, na tleh pa je obležal dvakrat ranjen v trebuh pijani šofer Krupa. Ostala družba se je razbežala. Ranjenec ima hude rane in bo bržkone podlegel poškodbam.

Lepo uspel koncert grafikov

Odličan uvod v proslavo 70 letnične grafične organizacije

Ljubljana, 10. okt.

V okviru proslav, ki jih prireja grafična organizacija ob 70-letnici svojega obstoja, se je vršil včeraj dopoldne v franciškanski dvorani koncert, ki je privabil mnogo občinstva in nudil slehernemu dve uri lepega glasbenega užitka. Spored je bil pester in vsakdo je prišel na svoj račun. Koncert je bil nekaka revija glasbenega življenja naših vrlih grafikov, ki krepko in uspešno stopajo po tej poti. Vsakdo jim mora priznati poštrevolnost in uspehe v tihi veji umetnosti, kjer človek najlepše in naglo izraža svoja čustva: v pesmi in glasbi.

Kot smo že omenili, je bil koncert zelo pester. Nastopila sta pevska zbora ljubljanske in mariborske »Grafike«, grafični gitaristi in mandolinisti iz Zagreba ter salonski orkester ljubljanskih grafikov. Ljubljanski grafiki (dirigent g. D. Cerar) so dali brez dvoma najlepše stvari, ki po svoji kvaliteti in izvedbi spadajo v resno umetnost. Ljubljanska »Grafika« je od svojega zadnjega nastopa mnogo napredovala, bodisi tehnično, bodisi v podajanju ali zvočnosti zbora samega. Mnogo je pripomoglo k temu tudi program, ki je bil tokrat bolj srečno izbran, kakor pa zadnjič. Vse pesmi so bile lepo podane, zlasti pa Foersterjev »Spak«, ki je dosti naravna zadeva za lepo in smiselno podajanje izvajanje, torej delo, ki hoče dobrega dirigenta in dober zbor. Zeteli bi bilo malo več zvočnosti, ker se zdi, da je nekoliko zabrisana. Kriva je temu nekaj

tudi dvorana. Pa naj bo že tako ali tako, zbor gre starim dnevom naproti. Morda mariborska »Grafika« pod vodstvom g. Odakova, kar se tiče tehnične in glasovne plasti nekoliko zaostaja. Ima pa nekaj prisrčnosti in domačnosti, ki mnogokrat odtehta vse drugo. Peli so brez not, kar pomeni, da so mnogo vadili in se z vso vnetostjo lotili dela, ki naj bi pokazalo njihovo resno stremeljenje k lepoti naše pesmi. Ko jih je človek poslušal, se je nehoti spomnil Korošcev, ki so pred leti peli v Ljubljani prav s tako prisrčnostjo in domačnostjo. In prav tega je človek vesel.

Nastop Zagrebčanov pod taktirko g. D. Vraniča, je bila za nas nova stvar, ker mi takih orkestrrov nimamo, vsaj na koncertnih deskah ne. Vendar se zdi, da z lepo podano pesmijo ali srednje dobrim salonskim orkestrom ne bi mogel vzdržati konkurence.

Salonski orkester ljubljanskih grafikov, ki ga vodi g. V. Žimund, je svoj dober sloves potrdil. Vse je bilo lepo in točno podano. In ravno ta orkester kaže, kako naši grafiki z veliko ljubeznijo in razumevanjem služijo eni najlepših muz — glasbi.

Koncert je pokazal, kaj zmore veselje in holenje do lepega, kaj zmorejo ljudje, katerih življenje poteka ob pesmi stroja. Enakomerna in dolgočasna postane ta pesem. Vesela samo v toliko, ker poje o kruhu. Pesem pa, ki prihaja iz srca, je vedno lepa, živi in bo živela večno. Delu pa, ki so ga naši grafiki doprinesli za našo pesem in glasbo — vse priznanje.

Za škodo, povzročeno od političnega nasilja „od spodaj“, odgovarjajo občine

Beograd, 9. oktobra. m. Ministrski svet je na predlog notranjega in pravosodnega ministra na podlagi odstavka 1. § 100. finančnega zakona za leto 1938-39 predpisal uredbu z zakonsko močjo o povrnitvi premissiljene škode iz političnih nagibov z uničenjem, poškodovanjem, požigom ali ropom tujega premoženja:

Cl. 1. Vsakdo, ki s premissiljeno izvršeno škodo iz političnih nagibov z uničenjem, požigom ali ropom njegovega premoženja to škodo utrpel, sme zahtevati povrnitev od one občine, v kateri je bilo izvršeno kazensko dejanje.

Cl. 2. Zahtevek za povrnitev škode po čl. 1. proti občini, za katero velja zakon o občinah, se ustvarja s tožbo na pristojne upravne oblasti prve stopnje, za občine, za katere velja zakon o mestnih občinah, s tožbo pristojnemu banu odnosno upravniku mesta Beograda proti občini mesta Beograda.

Cl. 3. Postopek po vloženi tožbi se vodi po predpisih zakona o splošnem upravnem postopku, v kolikor to z uredbo ni drugače določeno. V tožbi mora tožitelj poleg določenega zahtevka za povrnitev škode navesti tudi dejansko stanje ter okolnosti, iz katerih izhaja ta škoda, da je bilo dejanje, s katerim mu je bila premissiljena storjena škoda, zares iz političnih nagibov ter mora za to navesti tudi vse potrebne dokaze. Kot dokazno sredstvo se more zaslišati tudi stranke. Če se v preiskovalnem postopku ugotovi, da obstoja dovolj razlogov, da je bilo dejanje zamlajeno in izvršeno iz političnih nagibov, je za nadaljnje postopanje obvezna ustna in javna razprava. V nasprotnem primeru bo oblast napotila tožitelja, da svoj odškodninski zahtevek iztoži na reden način pred pristojnim rednim sodiščem. Poleg obsebnega poziva stranke je oblast dolžna napovedano ustno razpravo objaviti na svoji oglašni tabli in na oglašni tabli tožene občine, kakor tudi na drug način, ki je v navadi v toženi občini. Priče, kakor tudi stranke se pri zaslišanju zaradi dokazov lahko tudi zaprisežejo na to, kar so izpovedale, ako oblast smatra to za potrebno. Priče in stranke se zaprisežejo v smislu predpisov. V teku postopka po tej uredbi se stranki ne moreta poravnati.

Cl. 4. Oblast bo na podlagi izvida celotne ustne in javne razprave ter prijavljenih dokazov v prvi vrsti skrbno in po svobodnem prepričanju ocenila, če je bilo dejanje, s katerim je bila tožitelj povzročena škoda, izvršeno premissiljeno iz političnih nagibov, nato pa bo ocenila ostale dejanske navedbe. Če se z odlokom prizna upravičenost tožbe, bo oblast določila znesek celotne škode, ki jo bo prisodila tožitelju. Ako pa oblast po ustni in javni razpravi oceni, da dejanje, s katerim je bila tožitelj izvršena škoda, ni bilo izvršeno premissiljeno iz političnih nagibov, bo zavrnila tožbeni zahtevek in bo tožitelja napotila, da uveljavi svoj tožbeni zahtevek pred pristojnim rednim sodiščem.

Cl. 5. Kadar je kazensko dejanje izvršeno na mejni področju več občin in je sporno, na področju katere občine je bilo dejanje izvršeno in če je sploh negotovo, na področju katere občine je bilo dejanje izvršeno, se bo tožba za povrnitev škode iztožila od vseh občin, ki prihajajo v poštev. Če se v teku postopka ne ugotovi, na področju katere občine je bilo dejanje izvršeno, se bodo z odlokom obsojile vse dotične občine za povrnitev škode. Z istim odlokom se bo tudi določila, kateri del zneska odpade na posamezne občine in to sorazmerno neposredni zadolžitvi z neposrednimi davki davčnih obvezancev posameznih občin.

Cl. 6. Pravica do zahtevka za povrnitev škode s tožbo zastara po tej uredbi v teku dveh mesecev od dneva izvršenega dejanja.

Cl. 7. V roku enega meseca od dneva pravomočnega odloka o obsodbi za povračilo škode je občina dolžna razdeliti povračilo posamezno na vse davčne obvezance dotične občine po njihovi zadolžitvi z neposrednimi davki v tej občini, in sicer po njihovi davčni moči prejšnjega leta. Od njih bo v nadaljnjem roku enega meseca izterjala naplačilo in ga izplačala oškodovancem. Če občina v določenem roku ne izvrši razdelitve, bo razdelitev in naplačilo izvršila davčna uprava. Ako občina izvrši razdelitev, toda v roku ne izvrši naplačila, bo naplačilo istotaka izvršila davčna uprava. Davčna uprava bo postopala po predpisih, ki veljajo za naplačilo neposrednih davkov tako, da odlok druge stopnje davčne oblasti ne more biti predmet administrativnega spora. Davčna uprava je dolžna uvesti postopek v roku 8 dni po sprejemu zahtevka.

Cl. 8. Ako se izsledi ali ujam povzročitelj škode, bo obojena občina za izplačano vsoto zahtevala povračilo in stroške od povzročitelja po redni sodni poti. Naplačilo povračila od povzročitelja se bo vrnilo davčnim obvezancem občine, od katerih je bilo zaradi izplačila oškodovancu vsota izterjana v istem iznosu, ki so ga vplačali.

Cl. 9. Če so uničene, poškodovane, požgane ali oropane stvari, ki so bile zavarovane, odgovarja občina oškodovancu samo za razliko med zneskom ugotovljene škode in izplačane zavarovalnine.

Cl. 10. Stranka lahko odstopi od tožbe po tej uredbi od dneva, ko je izdan prvostopni odlok. Oškodovane, ki se ne poslužijo te uredbe ali pa odstopa od tožbene zahtevka po tretjem odstavku, ali pa če od svojega zahtevka za povrnitev škode, katero po tej

uredbi lahko ostvari, odstopi, se lahko obrne za ta zahtevek na pristojno redno sodišče.

Cl. 11. Ako bi se v kateri občini ponovila dejanja poškodovanega tujega premoženja premissiljeno ali pa, ako bi se v zvezi s tem ponovila kakšna težja dejanja, zvezana z življenjsko nevarnostjo, iz političnih nagibov, se mora po odloku bana oziroma notranjega ministra začasno poslati v dotično občino potrebno število varnostnih organov zaradi zaštite pred gospodarskimi motnjami in v zvezi s tem tudi pred motnjami premoženjske in osebne varnosti. Odposlani varnostni organi bodo ostali v dotični občini tako dolgo, dokler bo to potrebno. Stroške za varnostne organe in njih vzdrževanje bo nosila občina, v katero bodo poslani. Odlok o odposlajanju varnostnih organov po prejšnjem odstavku, o času, kako dolgo bodo ostali tam, kakor tudi o višini stroškov za vzdrževanje, ki padejo na občino, daje po svobodni oceni za vse kmečke občine ban, za mestne občine pa notranji minister. Naplačilo stroškov se bo izvršilo po predpisih člena 7.

Cl. 12. Odloki, ki se izdajo po tej uredbi, ne morejo biti predmet administrativnega spora.

Ljubljana : Slavija (Sarajevo) 0 : 0

Ljubljana, 9. oktobra.

Zadnja dva velika neuspeha našega ligaša sta dosegla, da je šlo naše občinstvo na današnjo tekmo s precejšnjim strahom za končni izid. Moštvo SK Ljubljane je zadnje čase preživljalo krizo, ki je imela več vzrokov. V prvi vrsti se je poznala odsotnost starejših, rutiniranih igralcev, ki niso imeli prilike za trening, ker jim to služba ni dopuščala. Na njihova mesta so seveda zato morale stopiti mlajše, talentirane, toda še neizkušene moči, ki seveda s seboj niso prinesle v igro zrelosti. Toda čas je bil, da se tem mladim igralcem dá prilika za resno, odgovorno igranje, saj bodo morali prej ali slej za vselej zavzeti mesta svojih starejših tovarišev.

Gostje so nastopili v tejli postavi: Krstulović, Zagorac—Pavlič, Marjanović—Gjurovič—Presinger, Vidović—Šalipur—Rajlić—Lehr—Petković II.

Nato pa se je vsula na igrišče še četita SK Ljubljane, ki je nastopila takole: Pogacnik, Oglar—Bertoncelj Stanko, Sočan—Pupo—Bontcelj, Janežič—Šerčer—Gomezelj—Vovk—Jež.

Končno pa se je prikazal še belgrajski sodnik g. Vasa Stefanović.

Kratek pote: Začetni udarec ima Ljubljana. Slavija pritisne kar skraj. Ljubljana igra proti soncu. Janežič potegne po krilu, centrira, Gomezelj poda Ježu, ki lepo strelja, Krstulović pade, Šerčer zgreši odbito žogo, lepa šansa v 4. min. je propadla. V 5. min. Zagorac odrine Ježa, šansa pa je splavala po vodi. Gostje in domači še niso zavzeli svojih vrst, zlasti napada sta še raztrgana. Končno po mnogih živčnih peripetijah žoga roma v out. Ljubljanski napad, naslonjen na dobro halflinijo, igra prav lepo, neprestano skoraj napada. Gospod Vasa iz Beograda ni nič kaj trdno vsidran v sodniškem sedlu. Večkrat spregleda v presoji foudlov prav preproste in očitne stvari. Ljubljana podaja točne, nizka igra s kratkimi pasovi ji omogoča, da lepo prehaja skozi sarajevske vrste. Prosti strel proti Slaviji strelja Pupo, toda Krstulović brani sijajno. V 23. min. Marjanović trikrat zaporedoma foula Ježa, gospod Vasa hrani sapo v pljuči in ne piska. Nov foul v šestnajstercu, gospod Vasa je še vedno Skot, kar se tiče sapa. Gospod Vasa postaja predmet živžgalnih ovacij. Ljubljana je odločno boljše in nevarnejše moštvo. Igra je zdaj raztrgana. Ljubljana dvigne brez potrebe igro, pri tem je seveda na slabšem. Čudno, da si Ljubljana v toku igre dovoli vselej vsiliti od nasprotnika njegov sistem, tudi če začne dobro in pametno. Ljubljana nato napada, ne pride pa niti pred nasprotnikov gol — in že odpiska sodnik konec prvega polčasa. V tem delu igre je bila dobra dve tretjini mnogo boljše, mno-nevarnejše, pa tudi nesrečnejše ter z običajno igralno smolo občutljivo in debelejšje namazano moštvo. Kljub temu pa ni zastupila igra Ljubljane povsem zadovoljivega dojma. V zadnji tretjini je moštvo začelo igrati visoko, s tem pa je že dalo iniciatio Sarajevčanom, ki jim ta stil boljše pristoji. Do kraja prav za prav ni zadovoljil nihče: še najboljši del je bila obramba s halflinijo. V napadu sta dali dobro igro obe krili, Janežič in Jež. — zadnji tudi ne brez vseh napak. Gostje so igrali v svoji najmočnejši postavi, na levem krilu so imeli mlado moč, ki je sicer dobro znano ime. Obramba je zadovoljila — razen precej šibkega in nevarnega Zagorca. Od halfov sta bila dobra oba stranska, v napadu pa še najboljša desna stran.

V drugem polčasu začne Slavija, ki igra proti soncu. Slavija nevarno napada. Ljubljanski igralci podajajo netočno. Občinstvo razočarano gode. Zdjaj je Slavija mnogo nevarnejša, Ljubljana pa vedno raztrganejša in slabša. Tudi halflinija peša. Občinstvo po stari, lepi slovenski navadi apostrofira z »ljubeznivimi

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v °C	Relativna vlažnost v %	Oblačnost v %	Veter (amer. jakost)	Pada- vine m/m	Vrsta
Ljubljana	765.6	16.2	8.4	92	2	ENE ₂	—
Maribor	763.0	16.4	6.0	70	0	S ₁	—
Zagreb	768.5	18.0	8.0	90	5	ENE ₁	—
Beograd	767.8	25.0	9.0	80	5	NW ₂	—
Sarajevo	769.5	19.0	9.0	90	4	0	—
Vis	763.9	17.0	15.0	90	10	N ₂	—
Split	763.5	22.0	16.0	70	9	N ₁	—
Kumbar	762.3	22.0	16.0	80	4	NE ₂	—
Rab	764.1	19.0	14.0	80	6	SE ₂	—
Oudopovnik	762.1	22.0	15.0	90	8	SE ₁	—

Vremenska napoved: deloma oblačno spremenljivo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od sobote danes: V soboto je bilo v zgodnjih jutranjih urah močno oblačno. Ob 5.30 se je nekoliko zjasnilo, vendar je ostalo vse do 13.50 večinoma oblačno. Od 9 do 10 je pihal srednje močan, od 11 do 14 pa zelo močan zapadni veter, enako tudi popoldne med 16 in 17. Ves popoldan in zvečer se je oblačnost močno spreminjala. Najvišja toplota zraka je znašala 19.2° C.

Včera je bilo iz noči do 7 pretežno oblačno, od 7 do 7.40 pa tudi nekoliko megleno. Ob 8.40 se je popolnoma pooblačilo, le od časa do časa se je oblačnost nekoliko pretrgala. Ob 14.40 se je pričelo jasneti, ob 15.15 je bilo že skoraj popolnoma jasno in je tako ostalo do 16.20. Med 16.30 in 19.20 se je oblačnost spreminjala, nato pa se je popolnoma zjasnilo. Najnižja toplota zraka je znašala 8.6° C.

Koledar

Danes, 10. oktobra: Francišek Borgia.
Torek, 11. oktobra: Firmin, skof

Obvestila

Nočno službo imajo lekarni: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahavec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Ljubljana.

Novodošle državne srečke prodaja menjalnica Reicher & Turk.

Franciškanska prosveta M. O. v Ljubljani ima v torek, 11. t. m. ob 8 zvečer skriptično predavanje »Bela opojnost, Slovenija — raj smučarjev«. Ob krasnih skriptičnih slikah predava Ante Gnidovec. Nad 100 naravnih posnetkov! Predprodaja vstopnic po 2 in 3 din v pisarni »Pax et bonum« v franciškanski pasaji. Člani imajo popust. Če se želite seznaniti z najlepšimi smučarskimi tereni v Sloveniji in občudovati krasne zasnežene poljane ob prijetnem smučarskem predavanju, ne zamudite te prilike!

Dvotedni izlet v Trst 15. in 16. oktobra. Z avtobusom 78 din, z avtomobilom 60 din, z motociklom 50 din, z avtobusom v Trst—Gorico 115 din, za člane brez doplačila, novi člani pa 20 din enkrat za vselej. Prijave najkasneje do 10. oktobra do 12 dopoldne pri Tourex Slovenija, Ljubljana, Masarykova 12.

Zimski strokovni tečaji za obrtnike. Zavod za pospeševanje obrta Zbornice TOI v Ljubljani namerava v letošnjem letu preko zime prirediti strokovne tečaje za izpopolnitev mojstrov, kakor tudi pomočnikov, ki bi prišli koristno v poštev tudi za pripravo na mojstrske izpite. Tečaji bi bili za mizarstvo, kolarsko, cemetarsko, pečarsko, štukatersko, kleparsko in ključavničarsko stroko. Vršili bi se ob sobotah popoldne in ob nedeljah dopoldne. Nadalje se nameravajo prirediti posebni tečaji za splošno izobrazbo za vse obrtne stroke za trgovsko poslovanje, in sicer iz obrtnega knjigovodstva, obrtne kalkulacije, računanja, pa tudi splošni risarski tečaji. Ker bo prireditve tečajev odvisna od tega, ako se prijavi zadostno število zainteresovanih, vabimo mojstre, pomočnike, pa tudi vajence, ki bi se hoteli strokovno izpopolniti, da pošljejo prijavo s točnimi naslovi in označbo stroke, pa tudi z navedbo morebitnih želj na Zavod za pospeševanje obrta Zbornice TOI v Ljubljani.

izrazi domače igralce, namesto da bi jih spodbulalo. Nekaj lepih Slavijinih potez proti ljubljanskemu голу, toda tudi to ne izpremeni rezultata.

Ljubljana je dala danes poštrevolno, pa precej šibko partijo. V napadu ni bilo prave glave. Zadovoljili sta se najbolj krili, toda sami nista utegnili še razvozlati stvari, ki sta jih pošiljali v sredo. V triu ni zadovoljil prav za prav nihče. Halflinija je bila solidna, prav tako tudi obramba; točko je zapravil šibki napad, eno pa je rešilo solidno in dobro zaledje.

Slavija je enkrat nastopila kompletna. Pokazala je iste vrline, živlost, lepo kombinatorno znanje in čvrstost. Najboljši mož je bil Krstulović, dober pa surov Pavlič; zadovoljila sta stranska halfa, v napadu pa desna stran.

Pregled ostalih ligaskih tekem

Senzacija prve vrste večeršnjih ligaskih tekem je zmaga Jedinstva 5:1 proti Haški sredi belega mesta Zagreba. Moštvo Haška je povsem odpovedalo, nasprotno pa je belgrajski četrti ligaski klub zaigral lepo, zmagal pa je z rezultatom, o katerem se Jedinstvu prav gotovo niti sanjalo ni. Jedinstvo je zmagalo povsem zaslužen in ni niti razlika v golih prevrelka. 3000 gledalcev, ki je tekmi prisostvovalo, je bilo nad vse nezadovoljno. Najzanimivejše srečanje je bilo v Splitu. Gradjanski je Hajduku dobro napolnil blagajno, saj je privabil na igrišče 5000 gledalcev ne samo iz Splita, temkaj na igrišču Jugoslavije »gustiralac nad goli, ki je padel že v prvem polčasu, je zabil Šipoh. Gol bi bil ob malo večji pazljivosti Hajdukovega golmana Čulića ubranjen. Pri Gradjanskem se je zlasti odlikoval golman Glaser. Tekmo pa je vodil izredno sijajno italijanski sodnik Scorzoni.

V Varazdinu je tamkajšnja Slavija izgubila proti belgrajski Jugoslaviji z 3:4 (1:3). Belgrajčani so bili boljše moštvo v prvem polčasu, dočim pa so Varazdinci zaigrali odlično v drugem delu igre. Tekmo je vodil prav dobro ljubljanski sodnik Camernik.

Belgrajska nogometna publika pa je na dveh tekмах na igrišču Jugoslavije »gustiralac nad goli, ki so padali pri obeh tekmah v obilici. V predtekmi je Bask proti Gradjanskemu iz Skoplja zmagal z 6:2; Bask je vodil že z 6:0. V glavni tekmi pa je BSK naročil v mrežo zemunski Sparti kar štiri darila. Zemunci niso bili kos trenutno najboljšemu jugoslovanskemu klubu.

Rdeča luč oznanja kvar na letalu

Nova uredba nemškega ministra za zrakoplovstvo

Nemški minister za zrakoplovstvo je te dni izdal novo uredbu, ki se nanaša na ureditev letal. On ki govori tudi o raznih varnostnih ukrepih, ki naj v bodoče preprečujejo letalske nesreče na letališčih. Ta uredba, ki poleg drugega dokazuje gotovo tudi to, da so se po nemških letališčih dogajale tudi letalske nesreče, pravi med drugim tole: »Če bi kdo hotel v bližini letališča ali pa ob ponočnih letalskih progah namestiti nove svetilke kakršnekoli vrste, ki bi jih letalci lahko zamenjali z onimi, ki so nalašč zato narejene, da jim ponudijo kažejo pot, se morajo

prej obrniti na Letalski urad, da bo razsodil, če niso morda te luči za letalce nevarne.«
Dolje je bilo tudi določeno, da odslej letalci, kadar njihovim letalcem preti nevarnost, ne bodo smeli več uporabljati bele luči kot dozdaj, pač pa rdečo. Če bo letalec dajal s svojega letala znamenja z rdečo lučjo, bo to pomenilo, da je na letalu nastal kvar in da bi letalec rad pristal.
Takšna poročila nemškega vira imajo najbrž tudi ta namen, da opozore, kako velikanski promet je na nemških letališčih. Sicer pa takšne luči morda ne bi bile napačne tudi preko Studenca in Bizovika.

Bojna ladja - spomenik

Spomenike imamo vseh mogočih vrst. Nekateri med njimi so celo takšni, da vzbujajo zaradi originalnosti še prav posebno pozornost, seveda še bolj, če so jih izdelali domači mojstri-umetniki. Takšnega spomenika, kakor so ga zdaj postavili na Japonskem, menda res nikjer več na svetu nimajo. Ta spomenik je stara japonska bojna ladja »Izumor«. Admiral Yakesita, deveti poveljnik te japonske bojne ladje, je izdal ukaz, da je treba to ladjo v kakem japonskem pristanišču »za večno« zasidirati, da bo služila kot spomenik postavljen vsem tistim, ki so kdaj v pomorskih bitkah izgubili življenje na tej ladji. Ta ladja je sodelovala tudi pri zadnjih bojih za kitajski Šangaj. Zgradili so jo leta 1900 na Angleškem in sicer za Rusijo. Udeleževala se je potem rusko-japonskih bojev pri Port Arthurju. Tedaj so jo Rusom vzeli Japonci. Med svetovno vojno je »Izumor« igrala veliko vlogo v kitajskih vodah. Za to ladjo so ženske iz pokrajine »Izumor« podarile velik kip boginje Inadahime. Po tej pokrajini je ladja tedaj tudi dobila svoje ime.

Srečna številka „13“

Do številke »13« praznovrni ljudje kar ne morejo imeti nobenega zaupanja. Nasprotno, če le morejo, se je izognejo. Vendar pa so to le praznovrni ljudje, kakor smo rekli. Če bi številka »13« res imela kako tako hudo tajno moč v sebi, potem bi bilo kaj takšnega, kakor se je prejšnji mesec zgodilo pri dirkah v Warwicku, res nemogoče. Že same dirke so bile na 13. septembra. Poleg tega pa so imeli tudi vozači, ki so nosili na hrbtni številko »13«, ta dan izredno srečni. Ta številka je ta dan zmaga la kar v treh skupinah tekmovalcev. Najbrž ne bi bile tudi prav nič drugače izpadle, če bi 13. september padel še pavru na petek, mesto na torek.

Še na Madžarskem bo dišalo po nemškem parfumu

Velika mednarodna razstava „Pričeska-Kozmetika-Tehnika“

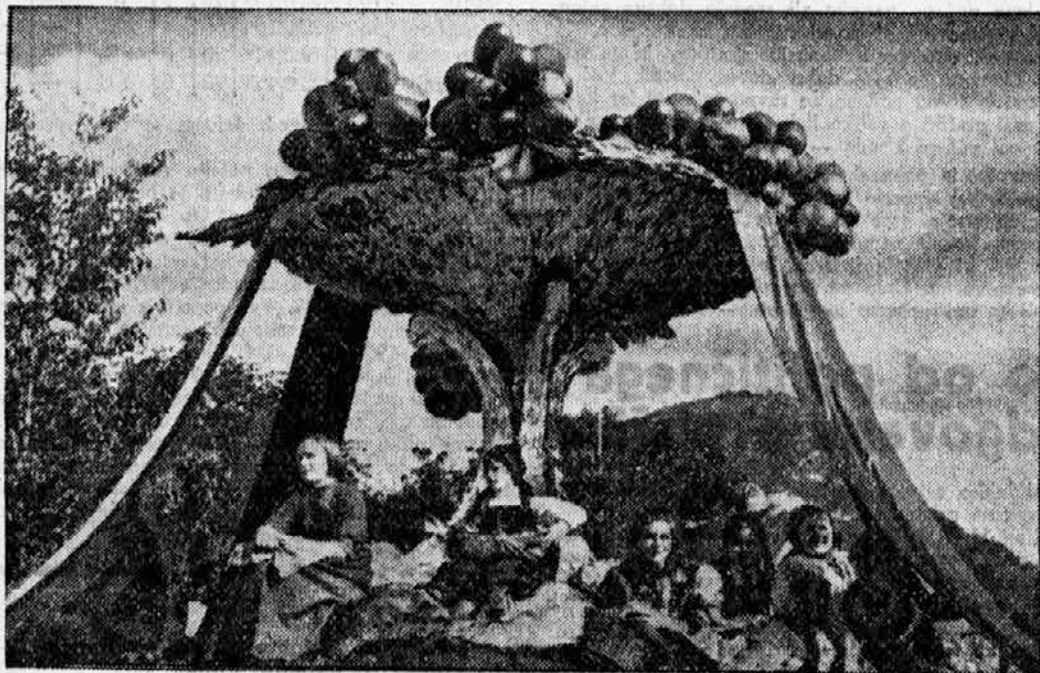
V Kölnu je sedaj svetovni kongres brivcev. V okviru tega kongresa pa je prirejena tam tudi velika mednarodna razstava, ki nosi ime »Pričeska — Kozmetika — Tehnika«. Ta razstava je šele nekaj dni odprta, pa so na njej že naredili velike kupčije. Ljudje, ki so se udeležili te zanimive razstave, se vsak dan oglašajo v novini naročili stvari, ki so se jim na razstavi dopadle. In ti naročniki

Pred kratkim so divjale v nekaterih krajih v Sev. Ameriki velike povodnje. Slika nam kaže prizor, kako moč rešuje otroke in ženo pred naraščajočo vodo.

Mussolinijev mlajši sin Bruno in Gina Ruberti, ki sta se te dni zaročila.

Praznik trgatve v Luganu v Italiji.

Morska pošast za šalo

Na Japonskem so imeli zadnjič velik strah. Od ust do ust se je bliskovito raznesla novica, da se je pojavila ob obali otoka Hokkaido velika morska pošast, čisto podobna kači. Pravili so tudi, da ta nenavadna pošast ob obali silno razsaja in da kar po vrsti prevrača ribiške čolne. Celotaj japonski časopisi so se na široko razpisali ter svetovali tamkajšnjemu prebivalstvu organiziran pohod na to zverino.

Le nekaj je bilo takšnih, ki niso hoteli kar tako hitro verjeti v takšno pošast. Morali pa so se tudi ti prepričati o resničnosti te prikazni, ko so časopisi objavili celo njeno sliko. Časopisi so to pošast naslikali kot velikega zmaja s strašno glavo, iz ust pa ji je sikalo želo. Nekega dne so to velikanstvo nenavadno morsko kačo spet ljudje zagledali čisto blizu ob obali. Oborožili so se z vsem mogočim orožjem ter so se s čolni odpejli nad njo. Hitro se jim je posrečilo, da so jo tudi ujeli. Niso se pa malo začudili, ko so spoznali, da niso ujeli nevarne morske pošasti, pač pa zverino iz — gumija. Kmalu pa so se oglašali neki dijaki, ki so se na ves glas režali in povedali, da so naredili le šalo. Spustili so to velikanstvo kačo iz gumija v morje in čakali, kako bo to učinkovalo na ljudi, ko jo ugledajo. In res ni slabo učinkovalo, saj so domačega vso japonsko javnost spravili čisto na ravno v strah, pa so ji vsaj vzbudili nenavadno zanimanje za to namišljeno prikazen.

Tekme petih trotoev

Od kar imamo najmodernejša motorna vozila, je vprašanje njihove hitrosti na dnevnem redu. Razne hitrosti pa človek kaj rad primerja drugo z drugo. Primerja jih na pr. tudi s hitrostjo, s katero letajo ptice, razne žuželke ali druge živali. Na ta način pa so danes že tudi ugotovili s takšno primerjavo, kakšna je prav za prav hitrost te ali one živali. V Irvingtonu v ameriški državi New Jersey-u so zadnjič priredili zanimivo tekmo, pri

kateri so tekmovali v hitrosti čebelski troti. Proga je potekala od določenega mesta pa nazaj do čebelnjaka ter je bila dolga nekako 800 metrov. Na tekmovalce so spustili pet trotoev istočasno. Vsakega so tudi zaznamovali s posebnim znakom, da so ga pri poletu lahko zasledovali. Najhitrejši troj je priletel nazaj v panj že nekoliko po preteku ene minute, dočim je najpočasnejši potreboval za isto pot približno dve minuti. Za te tekme so porabili trote zato, ker bi se čebele delavke med poljo prav gotovo kje usedle, kakor da ne bi imele toliko smisla za tekmovalce kot troti, ki zato tako hitre, da bi čimprej prišli do nezastlenega medu.

Uganka za zdravnike

V Kopenhagenu so pred nekaj dnevi pokopali 90-letnega Franka Andersena. Ljudje o njem govorijo kot o pravem čudu in celo zdravniki ne morejo razumeti, kako to, da je bil ta mož še pri svoji tako visoki starosti tako zelo pri močeh.

Še pri svojih 70 letih se je Andersen v drugo poročil. V tej visoki starosti se mu je rodilo iz drugega zakona pet otrok, od katerih mu je zadnji umrl, ko je bil Frank Andersen star 79 let. V njegovem prvem zakonu se mu je rodilo kar 10 otrok, od katerih jih pet še živi. Njegov najstarejši sin je danes star 65 let. Do svojega 80. leta nekako se je Andersen še vedno vozil z motornim kolesom in pred nekaj leti je še potoval po deželi kot trgovski potnik. Celotaj v svoji precejšnji starosti se je večkrat udeležil tudi raznih dirk s svojim motornim vozilom.

On: »Ali te morda moti, če kadim?«
Ona: »Ne.«
On: »Mar misliš, da bi se lahko zastori okadili?«
Ona: Seveda bi se. O, kako si dober in uviden.«
On: »Pa jih doli vzemi.«

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Po tem, kar sem povedal, se samo po sebi razume, da vam morem izkazati vsako pomoč, kakor si je izmisli. N. pr., se je smehljaj, »seveda morate vi brezpozojno kot moj ljubi gost ostati še dalje pri meni v Regli na stanovanju, četudi ne boš vse življenje več odšli s Kube. Ugajate mi. Kje vendar imate svoje stvari? Imate svojega slugo? Dajte kar vse poslati semkaj.«

Antonio ni mogel takoj odgovoriti, prevzele so ga druge misli. »Zares ljubeznivo je to od vas, gospod.«

»Carlo!« je dejal oni vabljivo.

Antonio se je moral nekoliko potruditi, kaj naj bi odgovoril. »Carlo — ljubeznivo bi bil, če bi tega ne hoteli sprejeti. Mislim, da bi tako lepe prilike kaj kmalu ne dobil spet.«

»Dobro!« je zaklical Cibo in se nalahno naslonil nazaj. »Vi ste mojster besede, dragi, Toni, vi boste prav gotovo naredili še kariero.« Vrgel je ogorek svoje cigare na dvorišče in zatulil po dekletu Chicha. »Pojdite, ogledala si bova hišo«, je dejal Antonio in se stokajoč dvignil s stola. »Vidite, le če nekaj se moram v življenju pritoževati: predebel postajam. Chicha!« Mulatka se je spet pokazala. »Prinesi si mokro ovijajo in odnesi zajtrk. Saj veš, da to privlači samo muhe. Pa reci Alfonzu, naj prinese gospodu njegovo priljago. Stanoval bo odslej pri nas. To se pravi, dragi prijatelj, kje imate prav za prav svoje zaboje in omare?«

»Zunaj v našem pristanišču, kjer sem pristal.«

»Pa vendarle ne brez straže.«

»Imam nekega človeka tam, nekega Španca z naše ladje — najel sem ga za teden dni. Nisem bil morda nekoliko prenagel?«

»Nasprotno — moč lahko tam spi in skrbi za vaše stvari. Vendar pa bi si ga enkrat rad ogledal. Halo, Chicha, kje je moja ovijaja?«

Ovijaja je bila že tu in Cibo si jo je ovil nekajkrat okrog trebuha ter njen gladki del potegnil med nogami in ga pričvrstil zadaj ob pasu. »Tako!« je dejal, »zdaj lahko grem, ne da bi mi bilo v breme: svila je gladka in omogoči, da se debeli svinjski stegni ne krešeta.« Vsak njegov korak je odslej spremljalo lahko selesčenje svile, ko sta skupaj stopala vzdolž verande. »Da, podnebje, ki povzroča znoj, je že tu. Če človek dobro premisli, je sedajle prav za prav že prevroč, da bi si ogledala še ves obrat.« Cibo se je nagnil čez zid, ki je segal do višine prsi in zvil skupaj protisončno

97 strehico iz podolgovatih trsov, ki je padala kot nekaj zastor in jo obdajala s hladno zelenkasto temino.

»Chicha!«

»Da, da, gospod!« — odgovor od spodaj je tokrat zvenel nekoliko zasopljeno.

»Vzemi usivca Juhana pa ogorek cigare ter nama prinesi limono in sladkor in...« — spet se je pogreznil v svoj naslonjač.

»Avgust v Havani, dragi moj! Veste, kaj to pomeni? Za božjo voljo, človek, denite vendar vaš suknjič stran! Tukaj si morate nabaviti platnene obleke — tucati! Vam jih bomo pustili takoj umeriti. Ovi-jače, kakor jo imam jaz, vi zaenkrat še ne rabite.«

»No ja, tako dolgo vendar ne bo trajalo, dokler ne iztirjamo dolga, Carlo!« Antonio je to ime zdaj že gladko teklo. »Preden bom porabil 12 platenih oblek...«

»Boga mi, za vsak dan rabite tri obleke ali še več! Vendar pa danes v tej obleki ne bo nič hudega. Vsevida se tukajle doli in poklepetajva, spiva čašico in pokadiva. Nato pa bova jedla in nekoliko zaspala. Kaj bomo s tem pridobili, vprašate. Ogromno: en dan bova prijetno preživela. Več pa človek ne zmore. Kaj ste sploh kdaj takole preživeli dan?«

»Moram pomisliti: da, ko sem bil še čisto majhen!«

»Oh, nikar ne mislite nazaj, to je tako mučno!« je zaklical Cibo. »Mislite enostavno takole, da je danes danes, in nič drugega! To je moje navodilo!«

Pravkar se je prikladal dekletu z naročnimi stvarmi. Cibo je zmešal čisti rum s sladkorjem in limoninim sokom, potegnil zamašek iz obešenega vrča in natočil vanj vode do vrha. »Tukajle zgoraj na verandi ostane voda zmerom hladna«, je dejal. V dveh praznih kozarcih sta ležala dva majhna koščka limonine lupine. Te je Cibo obil s pižamo, ponudil Antonio enega od kozarec in zvil vsebino svojega poželjivo skozi goltanec. Bil je pravi pivski požirnik: dolg, močan in upogljiv, kot nalašč ustvarjen za požiranje. Manjkalo mu je samo še trino listje v laseh, pa bi bil dvojni Si- lenov. Da bi kaj delal, je postajalo od trenutka do trenutka bolj nemogoče. Hip sta molčala in gledala predse, nato spet čula, se tiho pogovarjala, vendar pa sta spet na novo zakimala. Bilo je obema čudovito prijetno pri sreč.

To je bila izključno Cibova zasluga: imel je dar — enostavno zaradi svoje zunanje in notranje posebnosti —, da je znal ljudi pripraviti v dobro voljo. Strinjal se je s tem, da ni nikdar smatral le sebe in svojih zadev za važne, temveč prav tako zadeve drugih. Bil je kralj poslušanja in je zaradi tega veljal kot najbolj šaljivi in najbolj domiselni človek. Če mu je kdo pripovedoval kako prigodbo, je pridobila po ponovnem pripovedovanju še nevideno obliko. Doživljeno je obkrožil z neko mirno pozno jesensko lučjo, o kateri ni ni nihče, dokler ni srečal Ciba, niti najmanj slutil. Pri poznejšem premišljevanju zvečer na poti domov, na cesti, tajinstveno posejani

z lučjo, se je zdela ta prenosna še bolj nerazgonetljiva. Kajti kdor si je ogledal Ciba brez njegovih domislic, je videl samo prijaznega, koderstega moža srednjih let s pripadajočim trebuhom. In vendar ga ni bilo nikogar do zadnjega sužnja, ki ga je general Capitanio iz Kube prav sedajle poslal iz Rio Pongo h Carlu Cibu, pa do tistega sužnja, kateremu so na roženih nogah merili sandale, da bi si jih na koničastem kamenju dvorišča ne ožulil, nikogar pravimo, ki ne bi zaslužil Cibovega daru in pod njegovim vplivom ne pridobil na nastopu. Kljub Carlovi zdravici na današnji dan, pa je bilo tisto od večera, preteklosti, Italija, Livorno in Genova, o čemer sta se končno pogovarjala. Z nenasičljivo radovednostjo, ki je lastna izgnancu, je hotel Cibo naenkrat imeti vesti o ljudeh, o krajih in o vseh stvareh. Prav take radovednosti je potrebovala Antonieva zgovornost, da je končno prišel do svojega cilja: še ni bilo poldne, ko je že na dolgo in široko pripovedoval izbrane zgodbe kapitana Elije, o njegovi pobožni trgovini s kipi v Genovi in o redkih dogodkih na morskimi vojnji. Cibov trebuh se je tresel od zadovoljstva pri misli na Marijin kip v kajuti, ki je nosil v osrčju stekleničico rdečega vina.

»Veste kaj, je dejal. Moral sem svojemu ladjarju pomagati, da se je svojega svetega tovara znebil. Med nami, Toni: jaz sem osebno nepopoljšljiv dvomiljavec. Zame je prava sreča, da je ostala po angleški zasedbi Havane palača inkvizicije. Jaz imam v svoji omari knjige, ki bi jih še danes ne mogel dati med ljudi. Vendar pa, kar sem hotel sedajle povedati: mi imamo tukaj v Regli nekega španskega duhovnika, s katerim sva si dobra prijatelja. Stalno se pričkava, le glede jedi sva istega mnenja. Kot vsi Španci, ima ta smešne provincijske predsodke, recimo, kadar je govor o vinu. Ampak o jedi, o jedi —« — slastno je emoknil z ustnicama — »tam sva pa obadva pravoverna kot papež. Tam se razumeva, pater Juan in jaz. Jaz ga običajno imenujem pater Trajan. Se morda slučajno spomnite na glave rimskih cesarjev, Toni? Če vidite patra Trajana, boste razumeli, kako mislim. Natančno isti sloki stari, potepuh iz Španije, ki se je v drugo rodil na svet. Pater Trajan je doma iz Segovie, ki se je vendar še staro mesto iz rimskih časov. Ogledite si enkrat dobrodu njegovo glavo, če pride — pa ne dajte, da bi vas opazil! — kje sem že ostal? A ja: torej kupim Marijo z rdečim vinom in jo poklonim patru Trajanu za njegovo kapelico s stekleničico in z vsem. Zamislite se v to šalo, če mu čez nekaj let povemo, naj enkrat pogleda za njeno obleko. Vino iz Porta, pravite vi, je to? Potem mora blagoslovljati s kadilom natančno tisto vino, ki ga smatra za posebno ničevno. Pri sv. Voltaire, tole bomo storili! Vašega kapitana in patra Trajana bova dnevno zvečer povabila na večerjo. Potem bova imela vse udeležence skupaj. Zajtrk se je pripeljal na majhnem vozičku in prav tako izginil. Najedla sta se, pa se nista dosti več gibala. Silovita vročina je grozila, da bo polagoma vdrila do njiju v senčnatem kotičku. Kot apno beli sončni žarki so sikali skozi žaluzije.